

Del notari de Barcelona¹, Nicolau de Mediona, se'n conserven actualment vint-i-tres còmputos i llibres a l'Arxiu Històric de Protocols, que van de l'any 1432 al 1461. Suposem que corresponen aproximadament al període en què va exercir el notariat.

També d'un període similar s'ha conservat un llibre de comptes d'aquest notari que ens informa de contractes de compra-venda de béns mobles i immobles, préstecs etc. des d'un punt de vista divers del que ens proporcionen els contractes notariais. Les notícies complementàries il·luminen molts aspectes que ens passarien desapercebuts en el protocol. Per exemple, a la venda de censals i violaris entre particulars s'hi adverteix millor l'obligatorietat del lliurament de penyoros o d'escriptures d'algun bé immoble que garanteix el pagament de la pensió. Hi veiem com les penyoros són venudes si el pagament de pensions s'endurereix o com es tornen quan el censal es redimeix, de manera que el seu caràcter de préstec queda més patent.

El llibre ens fa comprendre també, per exemple, que l'evasió fiscal és un problema molt antic, practicat fins i tot per un notari que va fer moltes de les seves compres a nom d'altres persones exemptes d'impostos.

Això ens ha de fer reflexionar sobre el fet que la documentació notarial ens pot donar informació inexacta, deformada pel client. Si volem estudiar patrimonis familiars o personals caldrà tenir en compte que aquestes pràctiques existien en un percentatge no menyspreable.

Cal dir, a més, que Nicolau de Mediona va ser un dels notaris que més treballava amb les parts contractants per a fer-se ell mateix el còmput de les compres i vendes, una pràctica professional². Se'n poden veure diversos exemples en els quadres que he confeccionat.

MARIA TERESA FERRER I MALLOL
INSTITUCIÓ «MILÀ I FONTANALS». CSIC. BARCELONA

*El llibre de comptes d'un notari barceloní
del segle XV. Nicolau de Mediona*

1. A l'hora d'escollir un nom per a col·laborar en el llibre, vaig pensar en el notari Nicolau de Mediona, que va treballar amb mi i alguns altres als inicis del Departament d'Estudis Medievals del CSIC a Barcelona, sota la direcció del Prof. Fumadó Sureda, que també era donat, en la versió que un tema sobre el notariat s'ha publicat a l'Arxiu Històric de Protocols.

2. M. T. FERRER I MALLOL, *Irregularitats i faltes de forma en els contractes notariais del Notari Castelló (Barcelona, 1993)*. Barcelona, Fundació Noguera, 1994, pp. 470.

«ESTUDIS CASTELLONENCS»
Nº 93 1994-1995, pp. 535-549

Del notari de Barcelona¹, Nicolau de Mediona, se'n conserven actualment vint-i-tres manuals i llibres a l'Arxiu Històric de Protocols, que van de l'any 1432 al 1461. Suposem que corresponen aproximadament al període en què va exercir el notariat.

També d'un període similar s'ha conservat un llibre de comptes d'aquest notari que ens informa de contractes de compra-venda de béns mobles i immobles, préstecs etc. des d'un punt de vista divers del que ens proporcionen els contractes notariais. Les notícies complementàries il·luminen molts aspectes que ens passarien desapercebuts en el protocol. Per exemple, a la venda de censals i violaris entre particulars s'hi adverteix millor l'obligatorietat del lliurament de penyores o d'escriptures d'algun bé immoble que garantis el pagament de la pensió. Hi veiem com les penyores són venudes si el pagament de pensions s'endarrerix o com es tornen quan el censal es redimeix, de manera que el seu caràcter de préstec queda més patent.

El llibre ens fa comprendre també, per exemple, que l'evasió fiscal és un problema molt antic, practicat fins i tot per un notari que va fer moltes de les seves compres a nom d'altres persones exemptes d'impostos.

Això ens ha de fer reflexionar sobre el fet que la documentació notarial ens pot donar informació inexacta, deformada pel client. Si volem estudiar patrimonis familiars o personals, caldrà tenir en compte que aquestes pràctiques existien en un percentatge no menyspreable.

Cal dir, a més, que Nicolau de Mediona aprofità sovint el fet de no ésser oficialment una de les parts contractants per a fer-se ell mateix el contracte, cosa que era irregular des del punt de vista professional². Se'n poden veure diversos exemples en els quadres que he confeccionat.

1 A l'hora d'escollir un tema per a col·laborar en els volums en memòria de l'enyorat amic Josep Trenchs, que va compartir amb mi i alguns altres els inicis del Departament d'Estudis Medievals del CSIC a Barcelona, sota la direcció del Prof. Emilio Sáez, que també ens deixà, m'ha semblat que un tema sobre el notariat seria proper als que li van interessar en vida i que, per tant, li hauria agradat.

2 M. T. FERRER I MALLOL, *Irregularitats i falsificacions notariais*, «Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català» (Barcelona, 1993). Barcelona, Fundació Noguera, 1994, pp. 470-471.

Com a llibre de comptes particular, que no fou escrit per ésser conservat, el volum de Nicolau de Mediona és absolutament sincer i aquí resideix el seu interès³. Seria convenient publicar-lo íntegrament però, com que aquí no és possible, en donaré una notícia àmplia, almenys d'alguns aspectes, fins que no el pugui publicar.

El llibre no era fàcilment identificable, ja que es troba catalogat com a «Llibre de comptes de Bernat Joan de Montpalau, donzell (1437-1458)» perquè, efectivament, els primers folis es refereixen a aquest personatge, amb l'herència del qual estigué relacionat el nostre notari; però ja al foli 3 comença un compte intítulat «Deu lo senyor en Nicolau de Mediona» i al foli 4, un altre que porta el títol «Deuen e-n Nicolau de Mediona». Al foli 6 hi ha uns comptes de Montpalau i al foli 8 hi ha una curiosa relació dels fills de Nicolau de Mediona, amb les dates de naixement i mort de cadascun, si van premorir al pare, i amb els noms dels padrins i padrines de bateig.

Desgraciadament, aquests primers fulls són malmesos: hi falta algun bocí lateral i són tacats per la humitat, de manera que no és possible llegir-ho tot; però sabem, almenys, que tingué vuit fills, quatre nois i quatre noies. El primer es deia Francí; el segon, Pere Vicenç, nascut a la dècada del 1430, va ésser notari com el seu pare⁴; el tercer, Nicolau; la quarta, Angelina; el cinquè, Joan, nascut el 23 de gener de 1448 i mort el 26 de juny de 1449; la sisena, Elionor; la setena, Eulàlia, nascuda el 7 de juliol de 1455 i morta el 7 de juliol de 1457; i la darrera, Elisabet Damiana, que va néixer el 25 de setembre de 1457. La muller de Nicolau de Mediona es deia Eulàlia, però per ara no en sabem res més.

Segueixen, al foli 9 un compte comú, al foli 25 el «Compte de ço que yo é en les marques», al foli 37 el «Compte de la Taula de la Ciutat», al foli 63 el Compte de Cambiadors, primer amb la «Taula d'en Jacme Despuig» i després, a partir del foli 67, «d'en Casasage». Al foli 70 comença la part dedicada a enumerar i comentar les compres que Nicolau de Mediona havia fet al llarg d'uns quants anys i, al foli 86, comença el «Compte d'en Marc Busquets», el primer de març de 1456, moment en el qual començà a cobrar els emoluments de l'escrivania. El llibre té un total de 94 folis.

Comentaré aquí ara només el compte de les compres, que és segurament el més interessant. No seguiré l'ordre cronològic del compte, sinó que agruparé les compres en béns immobles, rendes diverses, esclaus i béns mobles en general: llibres, joies etc.

BÉNS IMMOBLES

Durant els anys inventariats al llibre de comptes, Nicolau de Mediona adquirí quatre cases mitjançant diversos procediments: compra, establiment emfitèutic i lloguer, tal com ho podem veure al quadre que figura a continuació:

3 AHPB, Anònims del s. XV, 19, llig. 2, 93.

4 Se'n conserva només un manual de 1470 a 1473.

QUADRE 1. ADQUISICIO DE BÉNS IMMOBLES

Data	Immoble	Venedor	Preu	Notari	Observacions
1433.12 ⁵	casa a la Volta de l'Heura	Ramon Berenguer de Llorac	137 ll.10 s.	P. Andreu	Compra feta a nom de Joan Marc, clergue (reconegué que era de N. de Mediona el 17.2.1334). A carta de gràcia per 5 anys, cancel·lada el 29. 5. 1434 per 27 ll.10 s.
1437 ⁶	vinya al Clot	hereus d'en Jaume Olzina: proc. Joan Vilanova	25 ll.	N. Font	Compra feta a nom de Joan Simó, notari, que reconegué que era de N. de Mediona el 7.3.1457. La compra comprenia 16'5 somades de verema. La vinya estava obligada a un cens anual
1440.6 ⁷	vinya a Sta. Maria de Jesús	vídua de P. Foxes mercader	52 ll	R. Mora	Comprada a nom de Pere Sestrada, ciutadà de Barcelona, que reconegué més endavant que era de N. de Mediona. La vinya pagava un cens de 4 morabatins i 3/4 cada any.
1442.8.22 ⁸	hort fora el Portal Nou	marmessors del notari P. Andreu	62 ll.	P. Casanova	El preu comprenia el lluïisme al senyor de l'alou: 12 ll.8 s.; les altres 55 ll. corresponien al censal d'en Colom
1446.5.10 ⁹	casa prop d'en Mateu, enderrocada	Pere Sestrada		J. Guerau	La casa era establerta a cens d'un morabatí anual. Perdonat per la seva vida el 10.10.1453. Hi edificà l'escrivania.
1449.8.2 ¹⁰	camp a Sta. M. de Jesús	Eulàlia, vídua de Jaume Foxes i fill Jaume	52 ll.10 s.	J. Guerau	A més pagà de lluïisme 10 ll. 10 s. El camp pagava 4 morabatins de cens i 6 d. de delme. Quedaren per pagar 9 ll. que foren abonades el 9 de gener de 1453.
1449.12.1 ¹¹	camp al Clot	Pere Mateu, hostaler	40 s. an. de lloguer	A. Miquel	
1450.1 ¹²	casa al C. Corretger	Nicolau Janover	10 ll.an. de lloguer	J. Guerau	Llogada per cinc anys
1451.1.15 ¹³	casa amb retrocurtal veïna d'ell	Francesc Colom i Gaspar Esperaneu canonges de B.		F. Moles	Establiment a cens d'un morabatí anual
1452.12.2 ¹⁴	meitat peça terra erma a Puigmàger	Francí de Busquets cavaller		J. Guerau	Ha de pagar la meitat del cens que el venedor pagava als senyors al·lodials
1453.7 ¹⁵	tros terra erma, prop del Colomar del Guinardó	Francí de Busquets cavaller		J. Guerau	Hauria de pagar un cens anual de 16 morabatins al monestir de Valldonzella, propietari al·lodial. A més, F. de Busquets li lliurà un cup de 80 somades i una bóta. Donació per pagar deutes.
1454.12.16	camp d'una mujada a Sta. M. de Jesús	hereus de Pere Pau Bonet, hortolà	26 ll.	J. Guerau	

5 AHPB, Anònim s. XV, 19, llig. 2, 93, f. 70 r.

6 Ibidem, f. 70 v.

7 Ibidem, f. 71 r.

8 Ibidem, f. 72 v.

9 Ibidem, f. 74 r.

10 Ibidem, f. 78 r.

11 Ibidem, f. 78 v.

12 Ibidem, f. 79 v.

13 Ibidem, f. 81 r.

14 Ibidem, f. 82 r.-v.

15 Ibidem, f. 83 r.

16 Ibidem, f. 83 v.

La primera casa adquirida, la casa a la Volta de l'Heura, on va residir després, la va comprar, l'any 1433, a carta de gràcia de cinc anys, és a dir, que durant aquest període de temps el venedor la podia recuperar si tornava el preu de venda. Però la carta de gràcia fou cancel·lada al cap de pocs mesos amb el pagament d'una quantitat addicional, que atorgava la propietat al·lodial de la casa al nostre notari; per això va ésser l'adquisició més costosa, ja que entre totes dues operacions li costà 165 lliures. El contracte fou fet a nom de Joan Marc, un clergue, i s'encarregà de redactar-lo el notari Pere Andreu, de qui Nicolau de Mediona havia estat escrivà jurat. El nostre notari no indica la raó d'aquesta falsedat documental, però podem suposar que es tractava d'un intent d'evasió fiscal, ja que els eclesiàstics eren exempts d'impostos municipals a Barcelona¹⁷. Amb tot, la ficció no durà gaire perquè, per alguna raó que ignorem, el 17 de febrer de 1434 el comprador fictici reconegué que la casa era de Nicolau de Mediona.

Suposem que en aquesta casa hi degué establir, a més del domicili, l'escrivania. Posteriorment, potser el creixement de la família i de l'escrivania el van obligar a buscar casa només per a la feina. Podem veure al quadre que l'any 1446 comprà una casa enderrocada on construï l'escrivania; no sabem ben bé on era situada, ja que l'únic element de localització que proporciona el llibre de comptes és que era prop d'en Mateu. En aquest cas només n'adquirí el domini útil, ja que el contracte fou un establiment emfitèutic amb obligació de pagar al senyor al·lodial un cens d'un morabatí anual. No esmenta el pagament de cap quantitat com a entrada, tal com era habitual en aquesta mena de contractes, segurament perquè l'estat de l'edifici i el propòsit del comprador de reconstruir-lo aconsellaven de renunciar a uns diners en benefici de la millora de la finca. Més endavant, l'any 1453, Nicolau de Mediona reeixí, fins i tot, a fer-se perdonar el cens per tota la seva vida. Aquesta vegada efectuà la compra a nom propi.

Per una raó que ignorem, potser per a proporcionar residència a algun familiar, llogà una casa al carrer d'en Corretger per cinc anys a partir del 1450. Devia ésser una casa gran, perquè el lloguer fou fixat en 10 lliures anuals, una quantitat elevada.

Un any després, l'any 1451, adquirí el domini útil d'una altra casa, amb pati al darrera, que confrontava amb la que tenia en plena propietat. Pertanyia a la Pia Almoïna de la catedral, a la qual hauria de pagar un cens d'un morabatí anual. Tampoc en aquest cas no hi ha constància del pagament d'una entrada de l'establiment. Es possible que aquesta casa hagués de servir d'ampliació del domicili.

La inversió immobiliària de Nicolau de Mediona no es va limitar només a les cases; també hi van figurar camps, vinyes i horts prop de la ciutat. Les inversions agrícoles devien proporcionar al nostre notari el plaer de menjar i beure els productes de la seva pròpia terra, a més d'un estalvi en la despesa de la casa, i potser productes per a vendre. La darrera anotació d'aquesta partida correspon precisament a les despeses de replantar la vinya del Clot, que havia comprat l'any 1437; el gust per la terra és visible en l'anotació de detalls que no eren estrictament comptables, com la mena de ceps plantada, «monestrel ver e bort»¹⁸, i la que pensava plantar més endavant, «tarracench»¹⁹.

Al llarg del període estudiat, Nicolau de Mediona comprà o llogà dues vinyes, un hort i cinc camps. La primera adquisició fou una vinya, situada al Clot, comprada l'any 1437, segurament a la darrera de setembre o a la primeria d'octubre, ja que amb la terra foren venudes 16'5 somades de verema, cosa que indica que el raïm s'havia collit poc abans i encara no havia començat el procés de vinificació. Tant aquesta vinya com la que el nostre notari comprà tres anys després, prop del monestir de franciscans de Santa Maria de Jesús, eren establertes a cens i per tant en comprà només el domini útil. En totes dues ocasions comprà a nom d'una altra persona: del notari Joan Simon la vinya del Clot i de Pere Sestrada la vinya de Santa Maria de Jesús. Joan Simon no reconegué que la vinya pertanyia a Nicolau de Mediona fins al 7 de març de 1457; Joan Sestrada també ho féu en data que, de moment, desconeixem. Els compradors ficticis no semblen entrar, en aquest cas, en la categoria d'exempts d'impostos municipals, de manera que Nicolau de Mediona només devia perseguir no constar com a

17 J. BROUSSOLLE, *Les impositions municipales de Barcelone de 1328 à 1462*, «Estudios de Historia Moderna», V (1955), pp. 72-75 i 130-143. Cf. també M. T. FERRER, *Irregularitats i falsificacions notariales*, cit.

18 Segons A. ALCOVER i F. de b. MOLL, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, el monestrell era una varietat de raïm de gust regular procedent de l'Empordà, esmentat per Eiximenis.

19 No he trobat descrita aquesta varietat. Es tractava d'una varietat de Terrassa?

propietari de tants béns, cosa que també li podia reportar beneficis fiscals en el pagament dels impostos repartits proporcionalment sobre la riquesa, com les talles.

L'hort, el comprà l'any 1442 als marmessors del notari Pere Andreu, el seu mestre. Era situat fora el Portal Nou, és a dir, al nord de la ciutat i, com en els casos anteriors, en comprà només el domini útil. El preu que en pagà serví per a redimir un censal de 55 lliures carregat sobre l'hort i per a pagar el lluïisme al senyor de l'alou. En aquest cas, comprà a nom seu propi. Suposem que devia ésser aquest hort el que Nicolau de Mediona cedí en lloguer a un tal Arbós, el 18 de febrer de 1450, per cinc anys, per un lloguer de 9 lliures anuals i amb l'obligació de pagar censos i delmes a en Montpalau. El llogater es comprometé a tenir les bardisses en bon estat, segurament les bardisses dels marges²⁰.

Pel que fa als camps, en comprà un l'any 1449. Era situat prop de la vinya que ja tenia a Santa Maria de Jesús, és a dir, probablement cap a la Boqueria. El monestir de Santa Maria de Jesús havia començat a construir-se, pel juny de 1427, al final del carrer dels Orbs²¹, que va del de la Boqueria a la plaça del Beat Oriol. Hem de suposar que el monestir donà nom a les terres properes. Com en els altres casos, Nicolau de Mediona en comprà només el domini útil i assumí l'obligació de pagar un cens anual de quatre morabatins i un delme de 3 sous i 6 diners. Una part del preu quedà a pagament ajornat i els venedors tingueren dret, durant aquest temps, de revocar la venda, cosa que no van fer, ja que el 1453 van cobrar la resta del preu. Sembla que si, durant aquest temps, Nicolau de Mediona hagués convertit el camp en vinya, els venedors haurien hagut de pagar les despeses de la conversió.

El mateix any 1449 Nicolau de Mediona llogà un altre camp per cinc anys al Clot, on ja tenia una vinya. Sembla que també hi havia hagut vinya en aquest camp, però en aquell moment devia ésser perduda. No tenim pas constància que, quan s'acabà el període de lloguer, el 1454, el renovés o comprés aquesta terra.

Mentrestant n'havia comprades d'altres. L'any 1452 adquirí del cavaller Francí de Busquets la meitat d'una peça de terra erma situada a Puigmàger. El venedor la hi cedí amb la condició que pagués la meitat del cens que ell havia de pagar als senyors al·lodials. Ignorem quina compensació n'aconseguí Francí de Busquets. L' anotació de Nicolau de Mediona deixa entendre que fou una donació i esmenta nombrosos detalls de la situació de la terra, dels límits i de la complicada història de la propietat al·lodial, però suposem que devia ésser una compensació per deutes, ja que l'any 1453 Francí de Busquets li cedí encara un altre tros de terra erma; aquesta vegada, Nicolau de Mediona féu constar que la donació compensava el que li devia d'escriptures que li havia fet per l'herència del seu germà, més 13 florins d'or que li havia prestat en diverses ocasions. Aquest segon camp era situat prop del colomar del Guinardó i n'era el propietari al·lodial el monestir de Valldonzella, que en cobrava un cens de 16 sous. El venedor li donà, a més, un cup de 80 somades i una bóta.

L'any 1454 Nicolau de Mediona completà el seu patrimoni agrari amb la compra d'un altre camp, d'una mujada de terra, situat prop del camp i de la vinya que tenia a Santa Maria de Jesús. Com en els altres casos, comprà el domini útil i assumí el pagament d'un cens de dos morabatins i mig i un delme de 6 sous. El preu fou de 18 lliures, però després Nicolau de Mediona hagué de pagar un sobrepreu a un dels venedors, que es queixava que havia estat mal pagat, bé que, com ho assenyalava el notari, el camp s'havia venut en subhasta i, per tant, no hi havia motiu de reclamació; finalment, però, el nostre notari en pagà 9 lliures més al reclamant, d'acord amb la taxació a què fou sotmesa la seva part. Nicolau de Mediona estimà que el camp li havia costat finalment 26 lliures, més el lluïisme i diverses despeses.

COMPRA-VENDA D'ESCLAUS

El compte de compra-vendes registra uns quants casos de compra d'esclaus i alguna venda; en total Nicolau de Mediona comprà dues esclaves i cinc esclaus i vengué dos esclaus.

²⁰ Ibidem, f. 79 r.

²¹ *Manual de Novells Ardits, vulgarment apellat Dietari del Antich Consell Barceloní*, ed. a cura de F. SCHWARTZ i F. CARRERAS I CANDI, I, Barcelona, 1892, pp. 251-252.

Una de les esclaves, anomenada Magdalena, de setze anys, la comprà l'any 1440 al sabater Gaspar Vila per 60 lliures. Era oriental, «de linatge de ucassos» i morí jove, als vint-i-vuit anys, el juliol de 1452²². L'altra esclava que comprà era una tàrtara de dotze anys, anomenada Caterina. La comprà el 19 de febrer de 1445 a Joan Valls, torner, per 55 lliures, però en realitat era per a la seva mare i amb diners d'ella²³.

Pel que fa als esclaus, comprà primer un esclau negre, el 18 de gener de 1444, per 47 lliures. S'anomenava Faraix i era moro, és a dir, musulmà. El venedor era Duran Roca, ferrer, resident davant la font de Santa Anna. Però per alguna raó no li va convenir i el va vendre al cap de dos mesos a Joan Sabater, convers, i hi va perdre 7 sous i 6 diners²⁴.

El 26 de setembre de 1444 comprà un altre esclau, aquesta vegada tàrtar, anomenat Tibardi i també Jordi, ja que era batejat; el comprà a Joan Bernat, mercader, per 60 lliures; el cedí al seu pare el 20 de febrer de 1445²⁵ i el vengué el desembre de 1449 a Joan Taler, flequer francès, per 50 lliures, és a dir, menys del que li havia costat²⁶.

El 22 de gener de 1451 en comprà un altre per un període de sis anys. Era d'origen rus, tenia trenta-cinc anys i el comprà a la vídua del mercader Guerau, pel preu de 30 lliures²⁷.

El mateix any 1451, el 24 de març, adquirí un altre esclau rus, anomenat Joan, pel preu de 45 lliures. L'hi lliuraren Pere de Sitges i Francí Buçot per a reduir el capital d'un censal que li prestaven²⁸.

El darrer esclau que comprà, pel juliol de 1455, l'hi vengué Francí Guerau, mercader, per 47 lliures. Era un esclau negre, batejat, anomenat Julià, bé que després es féu dir Joan, i tenia vint anys²⁹.

COMPRA-VENDA DE BÉNS MOBLES DIVERSOS

Entre els béns mobles figuren peces de diversa mena comprades a l'encant públic, potser com a conseqüència d'alguna execució judicial per deutes, liquidació d'herències etc. Per exemple, el 19 de març de 1444, comprà uns «parenostres» d'argent daurat de 94 grams, uns altres «parenostres» similars però més petits, com un collaret, de 31 grams, un collaret d'argent daurat de 16 peces, unes manilles d'argent daurat amb flors, una corretja del mateix material amb quatre caps, quatre sivelles, quatre barres i 48 plats, que finalment fou retornada, i un mantó de vellut negre folrat de vellut carmesí. El total, amb la corretja, sumava 27 lliures 10 sous, però un cop descomptada la corretja, fou de 14 lliures, 5 sous³⁰.

El 22 de novembre de 1446 comprà al comptat un plat d'argent, que pesava gairebé un marc i que li costà 4 lliures, 7 sous i 4 diners i, un dia després, un «cetre», que pesava més de 52 marcs i que li costà 10 lliures, 11 sous i 9 diners³¹.

Mentre que aquesta peça degué ésser comprada a algú que acudí directament a ell en una necessitat de diners, posteriorment comprà altres peces a l'encant. Per exemple, el 29 d'abril de 1455 hi comprà sis plats i sis escudelles d'argent blanc, que pesaven més de 13 marcs, a un corredor de coll de Barcelona, anomenat Rafel Pujol. Li costaren 67 lliures, 2 sous³².

El mes de març de 1456 i procedents de l'herència de Lleonard de Vallseca, cavaller, adquirí primer una bacina d'argent amb un esmalt amb les armes dels Vallseca, que pesava més de 4 marcs i era valorada en 20 lliures. La retingué en paga a compte del que l'herència li devia per estimació dels béns, redacció d'escriptures etc. Sembla que en aquest cas s'ho quedà definitivament, ja que féu canviar

22 Ibidem, f. 71 r.

23 Ibidem, f. 73 v.

24 Ibidem, f. 72 v.

25 Ibidem, f. 73 r.

26 Ibidem, f. 78 v.

27 Ibidem, f. 81 r.

28 Ibidem, f. 81 v. M'hi refereixo a la part dedicada als censals.

29 Ibidem, f. 84 v.

30 Ibidem, f. 73 r.

31 Ibidem, f. 75 r.

32 Ibidem, f. 84 v.

l'esmalt i hi posà les seves pròpies armes. Pel seu salari de fer testament, inventaris etc., es quedà també, a més, sis gresols d'argent blanc, de més de tres marcs de pes, valorats en 15 lliures i 18 sous.

Altres adquisicions foren només temporals, bé perquè es tractava de penyores, que foren tornades quan es pagà el deute que garantien, bé perquè l'antic propietari s'esforçà a recuperar-les després d'haver-les venudes en un moment de destret. Per exemple, el 7 de novembre de 1446, Nicolau de Mediona comprà un anell d'or amb un diamant, que pertanyia a Isabel de Gualbes, d'una distingida família barcelonina. El comprà a través d'un corredor per 7 lliures i 19 sous, al comptat, però fou redimit més tard mitjançant Joan Colom³³.

Amb caràcter de penyora adquirí l'any 1450 quatre anells, tres amb diamant i un amb robí, com a garantia d'un préstec de 16 lliures i 10 sous atorgat a mossèn Ribes, a través del mercader Solsona. El préstec fou restituit més tard i, per tant, hagué de retornar la penyora³⁴.

De manera semblant passaren a les seves mans, pel juny de 1455, divuit peces d'argent: sis plats, sis escudelles i sis gresols que pesaven 18 marcs. Procedien de l'herència de Pere Pasqual, notari de Vila-rodona. Eren la penyora de les 38 lliures que la dita herència li devia per un procés. Quan cobrà aquesta quantitat, tornà les penyores³⁵.

També comprà llibres, un d'anomenat «Boeci, amb la glosa del monjo», que pertanyia a l'heretat del notari Mateu de Thesarac, bé que ell el comprà a un corredor de llibres anomenat Guillem Sacoma, i un altre llibre titulat «Proprietatibus rerum», en pergamí, comprat a fra Joan Sanxis, del convent de Natzaret. El primer llibre li costà 8 lliures, 5 sous i el segon, 5 lliures, 10 sous. Es a dir, un dels llibres costà més que l'anell d'or amb un diamant.

Encara era més cara una mula, que Nicolau de Mediona comprà a Lluís Colom el 14 de març de 1447 per 16 lliures i 10 sous. Però sembla que se la vengué pocs dies després, el 21 de març, a un fill de Gabriel Cardona, per 24 florins, amb termini de pagament fins a la Pasqua. Com a penyora de pagament, aquest li donà dues cotes i un gonell i signà escriptura de terç, que assegurava l'execució immediata dels béns en cas d'impagament. Però, arribat el termini, no pagà el preu convingut i les penyores foren venudes el 7 de desembre³⁶.

COMPRA-VENDA DE RENDES DIVERSES

Al llarg del llibre de comptes podem constatar que Nicolau de Mediona comprà moltes rendes de censals i violaris i participacions en l'arrendament del dret de marques de França per a indemnitzar els damnificats, com ho podem veure al quadre 2.

En deu anys, entre 1439 i 1448, esmerçà la considerable quantitat de 484 lliures en la compra de rendes diverses. Si hagués mantingut totes les inversions durant tot aquest període, n'hauria tret un rendiment entre 50 i 55 lliures anuals, és a dir, una mica més del 10% del capital esmerçat, però no les va mantenir totes al mateix temps. A vegades utilitzà algun censal, per exemple el comprat el 1443 a Guillem Colom, per pagar la compra de béns immobles, en aquest cas un hort. En altres ocasions, el venedor redimí el censal o violari en dates que sovint no consten al llibre, o bé el notari els cedí a altres persones per motius que no s'indiquen, segurament per pagar deutes —per exemple, el censal comprat el 1440 a Francí Roure fou cedit el 1441 a Miquel de Conomines i altres dos ho foren, el 1449, a Joan Marc, rector de Sant Miquel—. Finalment, en algun cas més rar, el venedor de la renda s'endarrerí en el pagament de les pensions i el notari vengué les penyores, que van servir per a pagar les pensions degudes i redimir part del capital, reduint, doncs, també la pensió des de llavors. Es el cas del primer violari que comprà l'any 1439; el venedor no en degué pagar cap pensió, ja que el mes d'octubre del 1442 devia tres pensions i mitja. Per això Nicolau de Mediona vengué les penyores.

33 Ibidem, f. 75 r.

34 Ibidem, f. 79 v.

35 Ibidem, f. 84 v.

36 Ibidem, f. 75 r.

En un segon període de dotze anys, que va del 1449 al 1460, va esmerçar en rendes 1.265 lliures, 5 sous, 10 diners, una quantitat ben important que revela com les inversions anteriors i la notaria, en ple funcionament a la seva època de maduresa professional, li permetien gairebé de triplicar el capital d'inversió.

Alguns dels censals o violaris comprats en aquesta segona etapa també foren redimits, altres cedits i altres venuts per esmerçar, en part, el capital en altres negocis, com és el cas del censal de 300 lliures comprat el 1454 i venut el 1455 per tal d'esmerçar-ne una part a la Companyia de les sedes. L'estudi aprofundit de la resta del llibre potser ens permetrà saber, en el futur, el volum de les rendes que ingressava anualment.

A vegades, el preu del censal o del violari no fou pagat realment, sinó que serví per a pagar un deute, per exemple, el 1440 el preu d'un mul que el venedor del censal havia comprat a Nicolau de Mediona, o per a pagar minutes professionals. En força casos el pagament de minutes és descomptat del preu pagat pel notari en diverses adquisicions, però algun cop el deutor es va veure obligat a vendre censal a Nicolau de Mediona, justament per a pagar les minutes de diverses escriptures. Es el cas de mossèn Miquel Desplà, que liquidà així el deute envers al nostre notari fins a l'any 1453. El deute pujava a 61 lliures i 10 sous, però Nicolau de Mediona ho deixà per 40, bé que finalment la venda del censal es féu per 45 lliures l'any 1455, potser per compensar els interessos del capital en el temps transcorregut des del 1453 al 1455³⁷.

Com ja hem dit al començament, els venedors de censals o violaris havien de lliurar penyores o havien d'assegurar el pagament de la pensió sobre censals o lloguers o bé oferir com a garantia algun bé immoble. Entre les penyores descrites figuren cobrellits, cortines, cotes de malla, gonells, joies, llibres, mencionats pel títol com els cinc cedits pel canonge F. Colom el 1443: una Bíblia de format petit, les «Oracions de Tulli» en gran format, la primera part de la «Summa» de sant Tomàs, la «Summa» contra gentils i la «Terça o última» de sant Tomàs.

Pel que fa a la titularitat d'aquestes compres, Nicolau de Mediona utilitzà sovint terceres persones, segurament, tal com ja ho hem dit, per evitar impostos directament, si els compradors gaudien de franquícia, o bé simplement per evitar que la seva fortuna fos coneguda en tota l'amplitud i tingués conseqüències en l'exigència dels impostos que es repartien proporcionalment a la fortuna, com les talles. Aquesta mena d'inversions, força transitòries, permetien fer aquesta trampa sense un risc tan gran com en els béns immobles. De trenta-dues operacions en rendes, vint-i-quatre no van anar a nom seu, almenys en el moment de la compra. En quatre ocasions van figurar com a compradores dones vídues: Constança, vídua de Bernat Sestrada, la vídua del notari Pere Andreu, en dues ocasions, i Beatriu Serra. També comprà en nom de la seva mare en cinc ocasions, en nom de la seva muller una vegada i en nom del seu fill Pere Vicenç en dues ocasions. Un violari el comprà, el 1444, a nom de Pere Juglar, pellicer, un altre a nom de Pere Soler, el 1448, i la resta a nom de Joan Marc, rector de l'església de Sant Miquel, tal com es pot apreciar al quadre 2, que segueix:

37 Ibidem, f.82 v. Cf. també el quadre 2.

QUADRE 2. COMPRA-VENDA DE RENDES DIVERSES

Data	Renda	Venedor	Comprador	Preu	Notari	Observacions
1439.4.4 ³⁸	Violari de 30 s.	Gaspar Buçot i muller	N. de Mediona	10 ll. 10 s.	N. Font	2 vànoves, que foren venudes per manca de pagament de tres pensions i mitja el 20.10.1442. En tragué 16 ll. 10 s. La pensió quedà reduïda a 10 s. 10 d.
1440.6.15 ³⁹	Censal de 50 s.	Francí Roura	N. de Mediona	50 ll.	J. Simó	El preu no fou pagat i anà a compte del d'un mul venut per N. de M. a F. R. d'un préstec i de confecció d'escriptures. El reconegué a Miquel de Conomines el 16.11.1441.
1443.2.20 ⁴⁰	Censal de 68 s.	Guillem Colom proc. de F. Colom canonge de B.	Constança, vídua de B. Sestrada (N. de Mediona)	55 ll. pagat per taula de canvi	J. Guerau	Penyora: 5 llibres. N. de Mediona cedí el censal a la vídua del notari P. Andreu per pagar l'hort que li comprà el 1442. Més endavant, Francesc Colom redimí el censal.
1443.4 ⁴¹	1/4 quirat ⁴² dret marques amb França	Pere Desplà, mercader, fill F. Desplà	mare de N. de Mediona (N. de Mediona)	125 ll.	J. Guerau	Dret de 3 d. per lliura. L'any 1454 cobrà el guany de l'any 1443: 58 ll. 10 sous bruts. Fou redimit
1444.3.12 ⁴³	Violari de 60 s.	F. Rovira i muller Francesca	P. Juglar, pellicer (N. de Mediona)	21 ll. pagat per taula canvi	J. Guerau	El violari fou redimit després
1445.1.30 ⁴⁴	Censal de 40 s.	J. Salta, saba-ter i muller	Vídua del not. P. Andreu (N. de Mediona)	30 ll. pagat per taula canvi	N. Mediona	El 18 de gener de 1449 cedí el censal mossèn Jaume Marc a Pere Vicenç de Mediona
1445.8.30 ⁴⁵	Censal de 50 s.	J. Marc, rector S. Miquel i germà Antoni	N. de Mediona	42 ll. 10 s.	N. Font	Venut per redimir un censal igual que prestaven a Anglantina, que era mala acreedora. Garantia: un censal de 7 ll. de pensió que Antoni Marc cobrava per una casa.
1445.9.15 ⁴⁶	Violari de 40 s.	Huguet de Sarrià donzell de Sabadell	vídua de P. Andreu	14 ll. pagat per taula canvi	N. Mediona	Pactat a vida del venedor i de Bernat de Marimon. Garantia: uns morabatins que el venedor cobrava de J. Carbonell, barber.
1445.9.20 ⁴⁷	Meitat d'un violari de 12 ll.	Baltasar de Queralt, cavaller i Crisògon de Centelles	Beatriu Serra (N. de Mediona)	42 ll. pagat per taula canvi	N. Mediona	Pactat a vida de Pere i Nicolau Serra, Beatriu Serra. Penyora: belles cortines. Restituïdes el 2.11.1446
1447.9.2 ⁴⁸	Censal de 10 s.	filla difunt Amigó, merc.	N. de Mediona	10 ll.	J. Guerau	El censal venut era part d'un altre que la venedora rebia de «madona d'en Terré» i la seva filla Brígida
1447.11.8 ⁴⁹	Censal de 30 s.	P. Bartomeu Valls escrivà del rei	mare de N. de Mediona (N. de Mediona)	30 ll. pagat per taula canvi	B. Montserrat	Fou redimit més endavant

38 Ibidem, f. 70 v.

39 Ibidem, f. 71 r.

40 Ibidem, ff. 71 v.-72 r.

41 Ibidem, f. 72 r.

42 Atès que en aliatges d'or un quirat era la vint-i-quatre part d'una unitat, podríem suposar que Nicolau de Mediona comprà la quarta part d'un vint-i-quatrè de l'arrendament del dret. El 1444 el dret fou arrendat per 68 anys per valor de 124.800 lliures: C. BATLLE, *Els francesos a la Corona d'Aragó*, «Anuario de Estudios Medievales», 10 (1980), p. 382. En aquest cas la participació de Nicolau de Mediona hauria costat 1.300 lliures, de manera que hem de suposar que l'arrendament en el qual ell participava era per un temps menor.

43 Ibidem, f. 72 v.

44 Ibidem, f. 73 r.

45 Ibidem, f. 73 v.

46 Ibidem, f. 74 r.

47 Ibidem, f. 74 r.

48 Ibidem, f. 76 r.

1447.12.1 ⁵⁰	Part arrendament marques Renda an.: 1 ll. 13 s. i 2 ll. 12s. 6d. després	Simeó Sala	N. de Mediona per a la mare a mitges	102 ll. 10 s. 5 d. (valor nominal) 15 ll.	J. Guerau	Simeó Sala havia comprat 205 ll. 1 s. sobre les marques als mercaders alemanys Hipòlit Spich i Gaspar de Vat. En pagà 30 ll. Durant 12 anys (començats el 1443) havia de rendir 3 fl. per any i després, fins a 68 anys, 4'5 fl. per any. N de Mediona amortitzà, per pagar, un deute de 5 ll. 10 ss. i la resta per taula de canvi el 7.12.1447
1447.12.30	Idem	Simeó Sala	J. Marc, rector de S. Miquel (N. de Mediona)	idem	J. Guerau	Pagà amortitzant un deute, la pensió del 1450 i la resta a compte del que li devia per escriptures
1448.4.4 ⁵¹	Censal de 25 s.	Angelina, filla difunt Amigó	mare de N. de Mediona	25 ll.	J. Guerau	La venedora cedí una part dels 65 sous que ella rebia d'Angelina Terré i la filla Brígida. La carta del censal és en poder de N. de Mediona.
1448.7.10 ⁵²	Violari de 40 s.	en Sarrià, de Sabadell, J. Sarrovi- ra i en Oliver, de Barcelona	P. Soler, del raval	14 ll.	J. Guerau	El mes de setembre de 1449 N. de Mediona el cedí al rector de S. Miquel (not. Pere Devesa).
1449.1.7 ⁵³	Censal de 20 s.	Antoni Batlle, llaurador de B., i muller	J. Marc, rector de S. Miquel (N. de Mediona)	20 ll.	N. Mediona	Garantia: una casa i hort fora del portal dels Orbs. J. Marc reconegué en un albarà que no era seu sinó de N. de Mediona
1449.3.18 ⁵⁴	Censal de 6 ll.	Gaspar d'Ornos cavaller de S. Jaume i muller, Violant Porta	J. Marc, rector de S. Miquel (N. de Mediona)	90 ll.	M. d'Amer	J. Marc reconegué haver-ho comprat a nom de N. de Mediona, en confessió escrita de la seva mà a la coberta del llibre. El venedor obliga el censal que rep sobre Cardona
1449.5.26 ⁵⁵	Censal de 7 ll. 10 s.	Francesc Colom canonge i ardiaca cated. Barcelona	J. Marc, rector de S. Miquel (N. de Mediona)	105 ll.	J. Guerau	Fiadors del venedor: Jaume Vicenç, cavaller, Lluís Colom i el fill d'en Pere Bertran. Penyora: alguns llibres; sis foren tornats quan redimí la meitat del censal. Després fou redimida la resta del censal.
1450.1.21 ⁵⁶	Censal de 70 s.	Nicolau Serra, c. B., fill Bernat Serra +, batlle general Catalunya	J. Marc, rector de S. Miquel (N. de Mediona)	56 ll.	J. Guerau	Garantia: un censal de 37 ll. de pensió que Pere Serra, germà del venedor, li pagava. N. de Mediona redactà el document d'obligació d'aquest censal. Fermances: Ramon Desplà germà de Francesc, i Ramon Desplà, germà de Miquel.
1450.4 ⁵⁷	Part locació marques Aragó-França 1 ll. 9 s.	P. Juglar, pellicer, c. B.	J. Marc, rector de S. Miquel (N. de Mediona)	12 ll. 15 s. i 10 d.	J. Guerau	
1450.5.9 ⁵⁸	Violari 47 s.	Joan Porta, convers, proc. de mossèn Ribes	N. de Mediona	16 ll. 10 s.	J. Guerau	El violari era a vida del venedor i de Pere Solar, del raval. N. de M. el pagà, a Joan Salat, en nom de mossèn Ribes, per un canvi de Lleida. Penyores: una cota de malla, dues vànoves i un breviari.
1450.5.30 ⁵⁹	Censal 40 s.	Blanquina, vídua del not. P. Andreu	J. Marc, rector de S. Miquel (N. de Mediona)	30 ll.	G. Bofill	Era el censal que Galceran de Ribes, cavaller, prestava a la venedora. Penyora: un collaret de perles. Pagà també a la venedora una pensió endarrerida de 2 ll. Fou redimit el 24.11.1453 i tornà les perles.

49 Ibidem, f. 76 r.

50 Ibidem, f. 76 r.- v.

51 Ibidem, f. 76 v.

52 Ibidem, f. 77 r.

53 Ibidem, f. 78 r.

54 Ibidem, f. 77 v.

55 Ibidem, f. 77 v.

56 Ibidem, f. 79 r.

57 Ibidem, f. 79 v.

58 Ibidem, f. 80 r.

EL LLIBRE DE COMPTES D'UN NOTARI BARCELONÍ DEL SEGLE XV. NICOLAU DE MEDIONA

1450.12.15 ⁶⁰	Censal 100 s.	Pere Joan Ferrer, donzell, Joan Bertran i Joan Benet Vicenç, donzell	J. Marc, rector de S. Miquel (mare de N. de Mediona)	70 ll. pagat per taula canvi	J. Guerau	Fiador: Joan Colom. Assignació sobre els lloguers d'una casa de J. Bertran, situada al costat de la Diputació, llogada per en Rosars, juoner convers. Fermança: Miquel Satorra per 25 ll. i la pensió corresponent
1451.2.21 ⁶¹	Censal 7 ll.	Pere Serra, fill de Bernat Serra+ batlle gral.Cat. i muller Aldonça	J. Marc, rector de S. Miquel (N. de Mediona)	105 ll.	J. Guerau	Garantia: un censal que en Santromà, de Badalona, prestava al venedor, i que segurament pertanyia a la dot d'Aldonça: 35.000 s.
1451.2.20 ⁶²	Censal 3 ll. 17 s.	Guillem Buçot	N. de Mediona	70 ll.	J. Guerau	Cessió en pagament d'un deute de 45 ll. i 25 ll. per representar-lo com a procurador durant dos anys. El censal cedit era part d'un altre de 63 ll. 17 s. que Guillem Galceran de Ribes pagava al venedor cada any, garantit per censals sobre Manresa i Anglesola i per les rendes de Cornellà. El capital del censal quedà reduït en 45 ll. quan Pere de Sitges i Francí Buçot, fill de Guillem, li cediren un esclau. La pensió també es reduí proporcionalment.
1452.3.31 ⁶³	Censal de 14 ll. 13 s. 4 d.	Simeó Sala i fill Geroni	J. Marc, rector de S. Miquel (N. de Mediona)	220 ll.	J. Guerau	Garantia: una casa del venedor al c. dels Cotoners, llogada a la companyia de Gaspar de Vat, mercader alemany. J. Marc pagà per taula de canvi. L' anotació «és meu de mos diners comprat» és ratllada. N. de M. retingué 11 ll. del preu per pagar el lluïsm. El cens fou redimit finalment.
1453.2.27 ⁶⁴	Violari de 40 s.	Bernat de Clariana, donzell	mare de N. de Mediona	14 ll.	J. Guerau	Garantia: feu de Castellet (Penedès) i un censal que Hadorn de Clariana i altres pagaven a la seva mare. El violari era a vida de N. de M. i del seu fill Pere Vicenç. Fou redimit més endavant.
1454.4 ⁶⁵	Censal de 16 ll. 3 s. 4 d.	fra Jaume de Montpalau, abat de S.Salvador de Breda	N. de Mediona Antoni G. Muntanyans cav. Manuel de Corbera donz., Joan Sorts rector Contestí	300 ll.	A. Llombart	Jaume de Montpalau era hereu del germà de Bernat Joan, donzell, del seu pare Bernat, donzell, de la mare Elionor i del germà Bernat, cavaller. Garantia: molins de Sta. Coloma de Gramanet i castell de la Garriga. El 3.1.1455 N.de M. reconegué la meitat del censal a Gabriel d'Alòs, c. B. L'altra meitat la vengué per invertir a la companyia de les Sedes.
1455.3.29 ⁶⁶	Censal de 80 s. i 80 s.	Pere Serra, fill de Bernat Serra+ batlle gral.Cat., muller Aldonça i fill Pere	Pere Vicenç de Mediona, fill de N. Antònia,muller Joan Castelló	56 ll. pagà per taula canvi	J. Guerau	Garantia: la dot d'Aldonça, muller de Pere Serra (35.000 s.)
1455.5.8 ⁶⁷	Censal de 50 s.	Miquel Desplà, c. B. i muller	N. de Mediona	45 ll.	J. Guerau	Garantia: la lleuda de Mediona. Els arrendadors foren avisats perquè paguessin la pensió
1458.3.13 ⁶⁸	Violari de 80 s.	Pere Manresa, merc. muller Eu- frasina i fill	Eulàlia, muller de N. de Mediona	28 ll.	M. Busquets	El violari era a vida d'Eulàlia i del seu fill Pere Vicenç

59 Ibidem, f. 79 v.

60 Ibidem, f. 80 v.

61 Ibidem, f. 81 v.

62 Ibidem, f. 81 v.

63 Ibidem, f. 82 r.

64 Ibidem, f. 82 v.

65 Ibidem, f. 83 r.

66 Ibidem, f. 84 r.

1460.9.17 ⁶⁹	Censal de 40 s.	Andreu de Marlés, c. B., fill P. de Malla, i Antoni Oliver, c.B.	Pere Vicenç de Mediona, fill de N.	28 ll.	J. Guerau	Garantia: el lloguer d'una casa a la Volta d'en Pere Dusay a Barcelona
-------------------------	-----------------	--	------------------------------------	--------	-----------	--

També podem incloure en aquest capítol de rendes diverses l'adquisició dels drets econòmics sobre les escriptures del seu mestre, el notari Pere Andreu, que les havia deixades en testament a Nicolau de Mediona, però reservant determinats rendiments a la vídua i a l'Hospital de la Santa Creu. Ja m'he referit en una altra ocasió a la compra d'aquests drets, que va efectuar el 1442 i el 1447. En total, les indemnitzacions que Nicolau de Mediona pagà per les escriptures van ascendir a la considerable quantitat de 68 lliures i 17 sous, quantitat que fou considerada la capitalització adequada de les rendes que podien produir els protocols⁷⁰.

INVERSIONS COMERCIALS

Les inversions comercials, o industrials, de Nicolau de Mediona foren les més desafortunades. Només li'n coneixem una, però fou on esmerçà una quantitat de diners més alta. Sembla que s'engrescà en un projecte de volada, en el qual participaven persones tan prestigioses a la ciutat com Felip de Ferreres, Joan Berenguer Sapila, els hereus de Joan Aguilar, Joan Estela, que en realitat era Giovanni Stella, genovès, i Pere de Muntreal. Es tractava de la Companyia de la seda. El 20 d'octubre de 1455 Nicolau de Mediona hi esmerçà 500 lliures, una quantitat molt elevada. Però la companyia no marxà bé i el primer d'abril de 1457 plegà; Nicolau de Mediona pogué recuperar només unes quantes peces de seda per valor de 241 lliures, 2 sous i 9 diners, perdent, doncs, una bona part de la seva inversió⁷¹. Pere Voltes Bou comentà, fa temps, les poques notícies que hi ha sobre aquesta societat, que començà amb molta empenta, amb especialistes estrangers, un genovès i un rodi almenys⁷². Ara sabem que l'empresa fallí ben aviat.

DEUTES

Malgrat que aquesta part del llibre de comptes de Nicolau de Mediona és en principi dedicada a les compres, també s'hi registra alguna obligació pròpia i algun deute de tercers.

Consta, per exemple, que el 8 de novembre de 1447, atorgà un préstec de 8 lliures a Eulàlia, muller d'en Pere Foixes, amb la condició que el tornés el mes de maig següent. La interessada lliurà un drap de lli, dues tovalles, tovallons, llençols, peces de tovallola etc. El 6 de maig tornà 6 lliures i el notari li tornà només el drap de lli i es quedà les penyores restants⁷³.

Les seves minutes professionals resultaven difícils de cobrar, a vegades. Ja hem vist que alguns censals que havia adquirit eren per a cobrar, pausadament les quantitats, o almenys els interessos, que algunes persones li devien per treballs professionals. L'any 1450, Bernat Marquet Satria li cedí 10 lliures d'un censal que ell rebia sobre Igualada (suposo que es tractava d'una cessió sobre la pensió i no sobre el capital). El deute pujava a 8 lliures, de manera que el notari havia de tornar a Bernat Miquel

67 Ibidem, f. 84 v.

68 Ibidem, f. 85 v.

69 Ibidem, f. 86 r.

70 Cf. amb més detall sobre aquesta qüestió: M. T. FERRER i MALLOL i J. RIERA I SANS, *La successió notarial i el traspàs de protocols en terres catalanes a la baixa Edat Mitjana*, «Estudios Históricos y Documentos de los Archivos de Protocolos», IV, Barcelona, 1974, pp. 404-408 i els docs. 6, 7, 8 i 9.

71 Ibidem, ff. 84 v. i 85 r.

72 P. VOLTES I BOU, *Les associacions de seders medievals barcelonins*, «Anuario de Estudios medievales», 5 (1968), pp. 490-492.

73 Ibidem, f. 76 r.

Satria dues lliures un cop les hagués cobrades. Era la minuta per la confecció dels testaments de la mare i del germà de Bernat Marquet.

De manera similar Francesc de Conomines, que li devia 40 lliures pel treball d'avaluar l'herència del seu pare i la legítima que pertocava als seus germans i per l'elaboració de diverses escriptures, arribà a un acord amb el nostre notari, el mateix any 1450, pel qual es comprometia a pagar-li cada any 10 lliures, en el mes de març, fins a amortitzar el deute. La seva mare es comprometé a pagar al mateix notari 12 lliures i 10 sous⁷⁴.

Francí Buçot, que havia hagut de vendre un censal a Nicolau de Mediona per a pagar-li deutes professionals, tal com ja ho hem vist, li devia encara, l'any 1450, 70 lliures pel darrer any de l'administració d'uns afers que el notari li havia portat. Per a pagar-ho li lliurà 3 lliures, 17 sous i 9 diners d'un censal de major quantitat que li pagava mossèn Ribes⁷⁵.

Nicolau de Mediona també registrà algunes obligacions pròpies, com la de pagar 22 lliures en dos anys per tal de lluir un censal de 50 sous de pensió anual que els seus pares pagaven a na Molins i pel qual estava obligada una casa del carrer Durfort, prop de la font de Santa Maria. El pagament fou efectuat, la meitat, l'any 1451 i l'altra meitat, el 1452, amb la qual cosa li foren restituïdes les escriptures de la casa⁷⁶.

La resta del llibre conté moltes més notícies que potser acabarien d'il·luminar les que he comentat, però caldria transcriure'l tot i estudiar-lo amb cura per tal de treure tot l'entrellat de les inversions de Nicolau de Mediona i seria bo, també, comparar les notícies del llibre amb els contractes notariaus que hi esmenta, la major part dels quals es poden trobar. Caldrà deixar-ho per a més endavant.

74 Ibidem, f. 80 r.

75 Ibidem, f. 80 v.

76 Ibidem, f. 81 r.57 Ibidem, f. 79 v.